

Prof. PhDr. Daniel RAPANT

* 17. 04. 1897 – Holíč

+ 17. 04. 1988 – Bratislava

(pochovaný na Národnom cintoríne v Martine)

Rektor SU: 1945

- 1917 – gymnázium v Skalici
- Vysokoškolské štúdium – 1918 – 1922 FIF UK v Prahe;
1921 – Státní archivní škola v Prahe;
1923 – PhDr. na FIF UK v Prahe,
1922 – 1923 Archivna škola na Sorbone v Paríži
- 1915 – 1918 vojak rakúsko-uhorskej armády na talianskom fronte
- 1918 – 1919 slovenský prekladateľ a korektor Revolučného Národného zhromaždenia
- 1924 – 1928 hlavný župný archivár v Bratislave
- 1928 – 1933 radca archívnej a knižničnej služby a prednosta Krajinského archívu v Bratislave
- 1928 – 1933 súkromný docent československých dejín FIF SU
- 1933 – 1939 mimoriadny profesor československých dejín FIF SU
- 1939 – 1958 riadny profesor slovenských dejín FIF SU
- 1938 – 1940 riaditeľ Historického seminára FIF SU
- 1939 – 1948 riaditeľ Historického proseminára FIF SU
- 1940 – 1949 riaditeľ Oddelenia slovenských dejín pri Historickom seminári FIF SU
- 1949 – 1958 zákaz prednášať z politických dôvodov
- 1956 – 1958 pracovník Univerzitnej knižnice v Bratislave na polovičný úväzok
- 1958 – odchod do dôchodku
- 1945 – rektor SU
- 1945/46, 1946/47 – dekan FIF SU
- 1964 – člen korešpondent SAV
- 1968 – akademik SAV

Prvý slovenský moderný historik opierajúci sa o komplexnú heuristiku. Zároveň jeho vedeckej práce spočíva v spracovávaní národnostnej problematiky od prvej polovice 18. storočia do memorandového roku 1861. Rozhodujúcim spôsobom však zasiahol aj do problematiky najstarších dejín Slovenska. Ako prvý vedecky vyvrátil názor o neosídlení prevažnej časti územia Slovenska pred 13. storočím. V polemike s tézami prof. V. Chaloupeckého a prof. A. Pražáka zastával názor o samostatnosti slovenských dejín pred rokom 1918. Za spoločné československé dejiny môžeme, podľa neho pokladať iba dejiny českého a slovenského národa po roku 1918. Bol prvým profesorom slovenských dejín na univerzite. Po oslobodení bol roku 1945 poverený SNR zastávať funkciu rektora SU a dekana FIF SU. Pri politických previerkach po februári 1948 mal z ideologických dôvodov zakázané vykonávať pedagogickú činnosť. Až do penzionovania síce ostal zamestnancom fakulty, ale od roku 1956 pracoval na polovičný úväzok v Univerzitnej knižnici.

Publikácia činnosť (výber)

- Národ a dejiny (1924)
- Národ a československá otázka (1925)
- K politickému maršalizácii
I. diel. Vývoj rešeršovej otázky v Uhorsku 1740-1790. (1927);
II. diel. Prvé zákony maršalizačné 1790-1792. (1933);
- Vývoj rešeršovej otázky v Uhorsku v rokoch 1740-1790 (1927);
- československé dejiny. Problémy a metódy (1930);
- Prvé zákony maršalizačné (1931);
- Maršalistvo Bernolákovom (1931);
-

- Starý Liptov (1934);
- Slovenské povstanie v roku 1848-1849, I/1-2—V/1-2 (1937, 1947, 1948, 1950, 1954, 1956, 1958, 1961, 1963, 1967. 1972);
- Pribinov nitriansky kostolík (1941);
- Doba štúrovská (1942);
- Slovenský prestolný prosbopis z roku 1842 I.-II. (1944);
- Viedenské memorandum slovenské z roku 1861 (1944);
- Štúr a štúrovci ve službách národa a pokroku (1945);
- Ilegálna ma arizácia 1790-1840 (1947);
- Vývin slovenského národného povedomia (1947);
- Tatrin . Osudy a zápasy (1950);
- Sedliacke povstanie na východnom Slovensku roku 1831. I/1-3. (1953);
- Drobné štúdie k slovenskému stredoveku (I. Provincia Wag, II. Dux Ruizorum, III. Filii jobagionum (Deti bojarské). In Slovenská archivistika, 9, 1974, .1, s. 47-79, IV. Rutheni exercitantes (Bojovní Rusíni). In: SA, 10, 1975, .2, s.108-126, V. Milites, cives, civiles. VI. Liberi denarii. In: SA, 11, 1976, .1. 89-126, VII. Gens nostra. In: SA, 12, 1977, .2, s. 57-66.

lenstvo vo vedeckých spoločnostiach a odborných komisiách

Predseda Slovenskej historickej spoločnosti, **predseda** Skúšobnej komisie pre učiteľstvo na stredných školách, **predseda** Historického odboru Matice slovenskej, **predseda** medzinárodnej komisie pre menšinové otázky (za prvej a druhej SR), **len** Ústrednej spoločnosti Šafárikovej (od 1939 Slovenskej ústrednej spoločnosti), **len** Zboru pre výskum Slovenska a Podkarpatskej Rusi pri Slovenskom ústave, **len** Československej národopisej spoločnosti, **len** Spolku pre štúdium národnostnej otázky, **len** stavebnej komisie SU, **redaktor** Historického zborníka Matice slovenskej.

Vyznamenania

Národná cena SSR (1968), Rad práce (1969), Zlatá medaila SAV (1987)

Pramene a bibliografia

- AUK, fond Osobné spisy učiteľa FIF UK, kart. 16.
- Archív FIF UK, Osobný spis D. Rapanta
- Masaryk v slovníku naučném. Praha 1932. Díl VI., s. 56.
- Soznam osôb, ústavov a prednášok. Zimný semester študijného roku 1944-45. Bratislava 1944, s. 33.
- Dolan, O.: Univerzita Komenského. Prehľad profesorov 1919-1966. Prehľad pracovísk 1919-1948. Bratislava 1968, s. 116, 228-230..
- Encyklopédia Slovenska. Bratislava 1981. Zv. V., s. 35.
- 50 rokov Univerzity Komenského. Vydané pri príležitosti 50. Výročia založenia Univerzity Komenského v Bratislave. Bratislava 1969, s.342, pozn. 44.
- Kutnar, F.: Pohľad na dejiny českého a slovenského dejepisectví II. Od počiatkov pozitivistického dejepisectví na práh historiografie marxistické. Praha 1977, s. 427-429.
- Marsina, R.: K deväťdesiatinám akademika Daniela Rapanta. In: Slovenská archivistika. 1987, .1, s. 182-183.
- Kušík, M.: Zomrel akademik Daniel Rapant. In: Slovenská archivistika. 1988, .2, s. 214-215.
- Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Martin 1992, zv. V., s. 38-39.
- Peršochová, A.: Daniel Rapant. Personálna bibliografia. In: Historik Daniel Rapant. Život a dielo (1897-1988-1997). Martin 1998, s. 210-235.
- Žudel, J.: Drobné štúdie k slovenskému stredoveku prof. D. Rapanta. In: Historik Daniel Rapant. Život a dielo (1897-1988-1997). Martin 1998, s. 181-186.

Spracoval: PhDr. Viliam Csáder, vedúci Archívu UK